

*До спеціалізованої вченої ради
Д 26.007.04 Національної академії внутрішніх
справ МВС України*

ВІДГУК

опонента на дисертацію Халюка Сергія Олександровича «Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз» подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Актуальність теми обумовлена вагомим напрямком розвитку демократичної правової держави, який передбачає зростаючу значущість ролі та функцій судової влади. Передбачена ч.3 ст. 8 Конституції України гарантія можливості звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод безпосередньо на підставі конституційних норм спонукає правову науку до пріоритетної уваги до різних аспектів організації та функціонування судової влади. Згадане, у свою чергу актуалізує потребу науково обґрунтованого пошуку заходів спрямованих на забезпечення незалежності судової влади, розробку і необхідних юридичних процедур та механізмів, орієнтованих на забезпечення компетентного, ефективного правосуддя в Україні. Розв'язання цих проблем в значній мірі зумовлено належним функціонуванням такої важливої інституції, якою є Вища рада правосуддя.

Вища рада правосуддя є відносно новим для України важливим конституційним органом. Її роль і статус у суспільстві визначають покладеними на неї завданнями, а саме: забезпечення формування в Україні високопрофесійного суддівського корпусу, притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів і прокурорів, створення умов для незалежного і неупередженого правосуддя тощо. Однак за час існування Вищої ради правосуддя, а перед тим Вищої ради юстиції виникали різні проблемні питання стосовно її легітимності, розподілу повноважень, взаємодії з іншими органами

судової влади (наприклад, Вищою кваліфікаційною комісією суддів України). Особливо важливими ці питання постають у контексті євроінтеграційних прагнень України, ролі судової влади у країнах ЄС, руху до європейських стандартів організації та здійснення правосуддя.

Враховуючи зазначене вище, науковий пошук щодо дослідження конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах з наданням обґрунтованих пропозицій, які спрямовані на його удосконалення є актуальним, доречним, своєчасним й таким, що здатен вирішити низку теоретичних і практичних проблем у сфері, що досліджується.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Про актуальність дисертації свідчить також те, що вона виконувалася відповідно та для забезпечення реалізації Законів України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII; «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII; Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; «Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів», схваленої Указом Президента України від 10 травня 2006 року № 361/2006; «Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки», затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року № 942; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року.

Тему дисертаційного дослідження затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 30 травня 2017 року, (протокол № 15) та розглянуто й схвалено відділенням державно-правових наук і

міжнародного права Національної академії правових наук України та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень з проблем держави і права (реєстр. № 121, 2017 р.).

Мета дослідження полягає у формуванні сучасної теоретико-прикладної теорії конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя шляхом порівняння його з відповідними органами у зарубіжних країнах та обґрунтування на цій основі положень, узагальнень, визначень, висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на його удосконалення.

Об'єкт та предмет дисертації сформульовані вдало і відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений тим, що здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії та загальної теорії права, конституційного права, теорії управління та адміністративного права, інших галузей права, в тому числі зарубіжних дослідників. Відтак, можна стверджувати, що у даній дисертаційній роботі органічно поєднуються концептуальні засади, напрями та змістовні положення нормативно-правового регулювання та вітчизняна практика формування Вищої ради правосуддя, які вдало доповнюються прикладами зарубіжної регламентації відповідних органів у зарубіжних країнах з метою обґрунтування оптимальних пропозицій щодо удосконалення конституційно-правового статусу вказаного конституційного органу.

Достовірність та обґрунтованість результатів дослідження забезпечено *методологічною основою*, яка передбачає застосування не лише методів правової науки, а й міждисциплінарного методологічного інструментарію. Наразі для належного розкриття змісту визначених завдань використано методологічні принципи, філософсько-світоглядні підходи та методи. Зокрема, методологічні принципи: плюралізму, всебічності, системності, історизму, об'єктивності, детермінізму. Також застосовано філософсько-світоглядні підходи, які дали

змогу сформувати авторську наукову позицію, забезпечити ґрунтовну оцінку феноменів, що досліджуються, а також спрямованість цього дослідження на отримання належного результату, зокрема: системний, аксіологічний, антропологічний, компаративний, функціональний. Серед них також загальнонаукові методи: діалектичний, герменевтичний, синергетичний, узагальнення, угруповання, аналізу, системно-структурний. Приділена належна спеціальним методам: статистичному, моделювання, прогностичному, а також власно-юридичним методам: порівняльно-правовому, історико-правовому, формально-юридичному та деяким іншим.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що автору вдалось отримати вагомі результати узагальнення матеріалу, що раніше лише частково був предметом наукового аналізу і має істотне значення для подальших наукових досліджень специфіки системи органів державної влади загалом та місця у цій системі Вищої ради правосуддя в Україні зокрема. Враховуючи це можна виснувати, що результати дослідження слугують поглибленню розуміння складних соціальних та політико-правових понять і категорій.

Практичне значення дисертації вбачається передусім у тому, що положення і висновки дисертації можна використати для подальшого опрацювання теоретичних і практичних проблем, розробки конкретних практичних рекомендацій, які безпосередньо стосуються конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя в Україні. Передовсім використовуючи результати його порівняння зі статусом відповідних органів у зарубіжних країнах, формування знань про стан дослідження, регламентацію, методологію дослідження, генезу, поняття та елементи, правосуб'єктність, принципи, повноваження, гарантії згаданого статусу.

Положення і висновки дисертації можуть бути використані у процесі правоутворення – для якісної підготовки, внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів, а саме: розділу VIII Конституції України «Правосуддя»; законів України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII, «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року №

1402-VIII, Кримінального кодексу від 5 квітня 2001 року № 2341-III; «Регламенту Вищої ради правосуддя», затвердженого Рішенням Вищої ради правосуддя 24 січня 2017 року № 52/0/15-17, та інших актів, доцільність яких обґрунтовується в дисертаційному дослідженні.

Під час дослідження опрацьовано достатню кількість наукових, нормативних та емпіричних джерел (понад 552 найменування).

Згадане вище методологічне, теоретичне та практичне підґрунтя забезпечило обґрунтованість і достовірність сформульованих у дисертації наукових положень, висновків, пропозицій і рекомендацій. Слід також відзначити належний літературний стиль, доступність сприйняття матеріалу та теоретичних конструкцій, їх підкріплення узагальненими результатами емпіричних досліджень.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, є достатньою. Основні положення і висновки дисертації відображено у 35 наукових працях, серед яких: дві монографії (одна з них у співавторстві), 16 статей, опублікованих у виданнях, включених Міністерством освіти і науки України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна з яких – у фаховому виданні, віднесеному до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України; шість – у наукових виданнях іноземних держав, три з яких проіндексовані у базах даних «Scopus» і «Web of Science», одна наукова праця, яка додатково відображає результати дослідження.

Основні результати дослідження, що викладені в дисертації, оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, засіданнях круглих столів: «Європейська інтеграція та євроатлантичне співробітництво України: історія, сучасність та перспективи» (Київ, 28 вересня 2017 року); «Конституція України в умовах сьогодення» (Київ, 24 червня 2019 року); «Актуальні проблеми юридичної науки» (Хмельницький, 23 жовтня 2020 року); «Інноваційні рішення в сучасній науці, освіті та практиці» (Київ, 17–18 листопада 2020 року); «Актуальні питання розвитку сучасної науки та освіти»

(Львів, 16–17 січня 2021 року); «Научные исследования: парадигма инновационного развития» (Прага, Чехія, 15 лютого 2021 року); «Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches» (Wloclawek, Republic of Poland, 9-10 липня 2021 року); «Актуальні проблеми правової науки» (Запоріжжя, 1–2 жовтня 2021 року); «Політико-правова реформа в Україні: теорія, методологія, праксеологія» (Київ, 15 жовтня 2021 року); «Україна і світ: правові питання регіональної та глобальної безпеки» (Київ, 18 травня 2022 року).

Наукова новизна одержаних результатів. Зміст дисертації характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішень поставлених завдань та досягнення визначеної мети. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало сформульовані дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем пов'язаних з конституційно-правовим статусом Вищої ради правосуддя в Україні.

До найважливіших результатів дисертаційного дослідження відносяться:

1) сформульовані автором основні ознаки Вищої ради правосуддя як конституційного органу, статус якого закріплений в статті 131 Конституції України, а саме: є незалежним органом, організація діяльності та структура якого обумовлені функціональними особливостями та системою судоустрою України за відсутності вищих чи підпорядкованих органів; є постійно діючим органом в якому члени Ради працюють на постійній основі, на яких поширюється положення щодо несумісності займаних посад, відповідно до частини 6 та 7 статті 131 Конституції України; є колегіальним органом, що передбачає змішаний склад Ради в якому більшість становлять судді, які ухвалюють рішення шляхом голосування; є одним із елементів судового врядування, що носить зовнішній характер у рамках внутрішнього управління судами; належить до судових рад з багатофункціональними повноваженнями, які стосуються статусу суддів, повноважень у сфері управління судами та окремих повноважень щодо прокурорів (с. 182 дисертації);

2) класифікація органів, що розглядаються як така, що залежить від: розподілу управлінських та організаційних повноважень між різними суб'єктами судової влади; змісту та обсягу завдань, які на них покладені; соціокультурного контексту; територіального устрою країни (с. 153 дисертації);

3) обґрунтування положення про необхідність розробити етичний кодекс обов'язковості дотримання якого передбачити у тексті присяги, яку складають члени Вищої ради правосуддя для вступу на відповідну посаду (с. 253 дисертації);

4) обґрунтування недоцільності об'єднання в одному органі (Вищій раді правосуддя) здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів: попередньої перевірки звернення (заяви), первинного розгляду дисциплінарної справи дисциплінарними палатами та апеляційного перегляду рішення первинного дисциплінарного органу про притягнення чи відмову у притягненні судді до дисциплінарної відповідальності пленарним складом Вищої ради правосуддя, оскільки важливим є підхід щодо дисциплінарних повноважень Вищої ради правосуддя та відповідних органів у зарубіжних країнах, згідно з яким вони не можуть поєднувати повноваження органу дізнання, слідства та суду (с. 329 - 330 дисертації);

5) положення, що юридична відповідальність є важливою складовою системи спеціально-юридичних гарантій конституційно-правового статусу Вищої ради правосуддя, вона виступає ефективною складовою механізму відновлення в разі порушення згаданого статусу. Для з'ясування її сутності важливим є наступне: 1) необґрунтованою є криміналізація дій, визначених у ст. 351⁻² Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року, з огляду на наявність ст. 188⁻³² Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року, яка передбачає відповідальність менш сувору за схожі дії; 2) ст. 351⁻² Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року, яка передбачає відповідальність за перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, конкурує зі ст. 344 Кримінального кодексу України, а тому зі ст. 344 слід виключити положення про Голову та члена Вищої ради правосуддя, а натомість, чинну

редакцію статті 351⁻² Кримінального кодексу України пропонуємо доповнити положенням щодо «дисциплінарного інспектора Вищої ради правосуддя» (с. 463 - 464 дисертації).

б) аргументується висновок про доповнення Закону України «Про Вищу раду правосуддя» від 21 грудня 2016 року нормою, яка передбачала б обов'язок суб'єктів формування Вищої ради правосуддя забезпечити принцип рівності та гендерної справедливості (с. 210 дисертації);

Зміст реферату повністю відповідає змісту дисертації. Робота Сергія Халука є завершеним і оригінальним дослідженням, яке засвідчує наявність авторського підходу до розв'язання важливої проблеми юридичної науки і практики.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам. Поршень академічної доброчесності не виявлено. Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації, засвідчує відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Ознайомлення зі змістом дисертації зумовило окремі зауваження та положення, які мають дискусійний характер чи вимагають додаткового обґрунтування під час захисту. Зокрема:

1. У науковій новизні та у підрозділі 4.2 дисертації автор зазначає, що є невиправданим об'єднання в одному органі (Вищій раді правосуддя) здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів: попередньої перевірки звернення (заяви), первинного розгляду дисциплінарної справи дисциплінарними палатами та апеляційного перегляду рішення первинного дисциплінарного органу про притягнення чи відмову у притягненні судді до дисциплінарної відповідальності пленарним складом Вищої ради правосуддя, оскільки важливим є підхід щодо дисциплінарних повноважень Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах, згідно з яким вони не можуть поєднувати повноваження органу дізнання, слідства та суду.

Таке формулювання носить загальний констатуючий характер і не дає можливості з'ясувати позицію щодо способів (моделей) здійснення

дисциплінарного провадження стосовно суддів, які були б прийнятними для національного законодавства та практики. А тому видається необхідним уточнити авторську позицію.

2. Вимагає додаткової деталізації та конкретизації авторської позиція, що стосується утворення та діяльності Етичної ради, яка покликана сприяти встановленню відповідності кандидата на посаду члена Вищої ради правосуддя критеріям професійної етики та доброчесності. Автор неодноразово згадує про Етичну раду в контексті порядку здійснення нею своїх повноважень (наприклад на с. 194, 200, 293 дисертації). При цьому на с. 67 - 68 дисертації дисертант зазначає позицію Швецової Л.А., яка вважає, що владні повноваження та функції контролю за суб'єктами формування Вищої ради правосуддя надані організації (авт. Етичній раді), яка не наділена такими функціями і не має статусу органу державної влади, а тому такі положення не відповідають Конституції України, висновкам Конституційного Суду України та міжнародним стандартам. У зв'язку із зазначеним, зважаючи на полярність підходів з приводу функціонування Етичної ради видається правильним з'ясувати точку зору дисертанта з цього питання.

3 Досліджуючи конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах, зокрема питання удосконалення зазначеного статусу, здобувачу варто було б виділити окремий підрозділ присвячений саме удосконаленню зазначеного статусу. Такий підрозділ, беззаперечно, став би окрасою дисертаційного дослідження

Однак, підсумовуючи викладене вище, слід зауважити, що вказані дискусійні положення водночас підкреслюють актуальність проблеми, що досліджується та не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої наукової праці.

Висновок. Дисертація Халюка Сергія Олександровича на тему «Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані

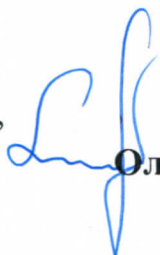
результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має загальнонаціональне значення для розвитку вітчизняної юридичної науки.

Дисертація є самостійним дослідженням, яке пройшло належну апробацію, а її зміст цілком відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності. Оформлення дисертації відповідає встановленим Міністерством освіти і науки України вимогам. Вивчення наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації, засвідчує їх актуальність, високий теоретичний рівень та практичне значення одержаних результатів.

Дисертаційне дослідження «Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя в Україні та відповідних органів у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз» відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а його автор, Халюк Сергій Олександрович, заслуговує на присудження йому ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

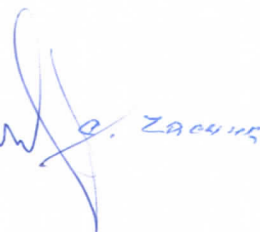
Опонент:

доктор юридичних наук, професор
академік НАПрН України,
Заслужений діяч науки і техніки України,
суддя Конституційного Суду України

 Олександр ПЕТРИШИН

Підпис Петришина О. засвідчую
Управління роботи з персоналом
Міністерства юстиції України
посада, півніс
"dd" червня 2023 р.

 О. ЗАЧЕНКО